

Павлютін Юрій Миколайович

*доктор юридичних наук, доцент, провідний науковий співробітник,
Науково-дослідний інститут правового забезпечення інноваційного розвитку*

Національної академії правових наук України, м. Харків, Україна

ORCID 0000-0001-7501-2557

**ФУНКЦІОНУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ ІНФРАСТРУКТУР В
УКРАЇНІ: СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ
ЦИФРОВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ФОРМУВАННЯ
ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ**

В тезах розглянуті окремі правові аспекти відображення питань функціонування дослідницьких інфраструктур у стратегічних напрямках реалізації державної політики цифровізації інноваційної діяльності та відтворення людського капіталу. Проаналізовані положення документів стратегічного планування у сферах людського розвитку, як напряму забезпечення національної безпеки України та цифрового розвитку інноваційної діяльності. Зроблено висновок щодо важливості висококваліфікованих людських ресурсів для підтримки науково-дослідницького та інноваційного потенціалу та конкурентоспроможності національної економіки, а також для забезпечення ефективного цифрового розвитку інноваційної діяльності, що детермінує необхідність формування цілісної системи дослідницької інфраструктури.

Ключові слова: державна політика, дослідницька інфраструктура, інноваційна діяльність, людський капітал, правове регулювання, цифровізація.

Pavliutin Yurii

*Doctor in Law, Associate Professor, Leading researcher of Scientific and
Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of*

NALS of Ukraine

ORCID 0000-0001-7501-2557

FUNCTIONING OF RESEARCH INFRASTRUCTURES IN UKRAINE: STRATEGIC GUIDELINES OF STATE POLICY FOR DIGITALIZATION OF INNOVATIVE ACTIVITIES AND FORMATION OF HUMAN CAPITAL

The theses consider certain legal aspects of reflecting the issues of functioning of research infrastructures in strategic directions of implementation of the state policy of digitalization of innovative activities and reproduction of human capital. The provisions of strategic planning documents in the areas of human development, as a direction of ensuring the national security of Ukraine and the digital development of innovative activities, are analyzed. A conclusion is drawn on the importance of highly qualified human resources for supporting the scientific, research and innovation potential and competitiveness of the national economy, as well as for ensuring effective digital development of innovative activities, which determines the need to form a holistic system of research infrastructure.

Keywords: public policy, research infrastructure, innovation, human capital, legal regulation, digitalization.

Умови сьогодення вимагають активізації процесів інвестування в розвиток та відбудову дослідницької інфраструктури та формування відповідних стратегічних орієнтирів, разом з цим сучасний стан стратегічного планування сфери дослідницьких інфраструктур демонструє фрагментарність визначення та відсутність єдиного комплексного стратегічного бачення зазначеної сфери попри те, що стратегічна та нормативна регламентація питань розвитку дослідницьких інфраструктур відіграє ключову роль в забезпеченні належного рівню їх функціонування [1, с. 50].

Стратегія людського розвитку, яка затверджена Указом Президента України від 2 червня 2021 року № 225/2021, визначає, що причинами слабого зв'язку між закладами вищої освіти та науково-дослідними установами є, зокрема, незадовільний стан матеріально-технічної бази, в тому числі дослідницької інфраструктури; недостатні можливості залучення українських науковців до міжнародних наукових програм і проектів, доступу до участі в дослідженнях міжнародних об'єднань дослідницької інфраструктури; низький рівень впровадження прикладних досліджень; консервативні системи

управління та оплати праці у державному секторі досліджень та розробок, що не стимулює наукових працівників до продуктивної роботи та професійного розвитку [2]. Водночас слід зазначити, що продуктивність наукової діяльності має безпосередній вплив на зростання ефективності реалізації наукового потенціалу. Правильно зазначено, що перспективи нарощування продуктивного наукового потенціалу України визначатимуться ефективністю реалізації напрямів зростання продуктивності науково-дослідної діяльності, до яких, зокрема, належать: підвищення якості наукових розробок зі стратегічно важливих сфер економіки, зростання фондоозброєності наукових організацій, розвиток інноваційної інфраструктури, розширення міжнародної співпраці, співробітництва науки і бізнесу, підвищення вартості робочої сили науковців, оновлення основних засобів, упровадження прогресивних форм організації праці [3, с. 188].

Також Стратегія людського розвитку серед стратегічних цілей встановлює ціль 2: «Розбудова освіченого, доброчесного, інклюзивного та інноваційного суспільства, в якому кожен громадянин має рівні можливості для навчання та розвитку, а наука є складовою економічного зростання», основними завданнями для реалізації якої визначені:

- забезпечення розвитку дослідницької та інноваційної інфраструктури, стан якої забезпечує проведення досліджень на високому рівні та комерціалізацію наукових результатів;

- надання вченим доступу до багатоканального фінансування наукових досліджень, яке розподіляється за прозорими процедурами на основі незалежної експертизи;

- забезпечення розвитку інструментів грантового фінансування науки, зокрема збільшення фінансування Національного фонду досліджень України;

- створення Єдиної наукової платформи України, що обумовлено потребою вчених, бізнесу, здобувачів вищої освіти та інших заінтересованих сторін у зручній, зрозумілій та упорядкованій системі цифрових сервісів наукового

призначення із мережею взаємозв'язків між ними, а також у єдиній точці доступу до цієї системи;

- долучення України до міжнародних наукових програм та організацій;
- реформування механізму проведення наукової експертизи та розроблення правових засад мотивації експертної діяльності вітчизняних вчених;
- забезпечення фінансування наукової діяльності закладів вищої освіти та наукових установ за результатами державної атестації наукової та науково-технічної діяльності;
- розширення обсягу фінансування та диверсифікація інструментів підтримки молодих вчених (грантові, стипендіальні програми тощо);
- удосконалення механізму та інструментів реалізації права здобувачів освіти, педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників на академічну мобільність.

Разом з цим, одним з індикаторів результативності досягнення зазначеної цілі визначено зростання частки дослідницької інфраструктури (зокрема, е-інфраструктури), наукових даних та академічних текстів, доступ до яких є відкритим або прозоро регламентованим, що підкреслює важливість акумулювання ресурсів для забезпечення ефективного функціонування дослідницької інфраструктури.

Стратегія цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року, яка схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 31 грудня 2024 р. № 1351-р. вказує на основну сучасну проблему сфери науки та інновацій, якою є неможливість провадження наукової та інноваційної діяльності на високому рівні як повністю (у тимчасово окупованих чи постраждалих від бойових дій регіонах), так і частково (в інших регіонах України) внаслідок руйнування або пошкодження дослідницької та інноваційної інфраструктури [4].

Також Стратегія цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року визначає наступні основні напрями державної політики підтримки інноваційної діяльності:

1) розвиток людського капіталу, адже забезпечення якісної освіти у сфері науки, технологій та інженерії є важливим елементом політики підтримки інновацій, оскільки навчені та кваліфіковані фахівці, їх креативність та здатність мислити системно є передумовою інноваційного розвитку;

2) створення інклюзивних та доступних інноваційних продуктів та програм, що задовольняють потреби різних груп населення, в тому числі окремих груп населення та потреби людей в сільській місцевості;

3) побудова інфраструктури, що включає розвиток мережі інноваційної інфраструктури, зокрема науково-дослідних центрів, інкубаторів, акселераторів наукових, індустріальних та інноваційних парків, створює сприятливе середовище для інноваційних компаній і дослідницьких груп;

4) здійснення ефективного менеджменту державних установ, зокрема зміни до підходів управління закладами вищої освіти чи інших суб'єктів національної інноваційної екосистеми;

5) розвиток наукоємних інновацій, що включає заходи для розвитку наукової основи для інновацій;

6) захист прав інтелектуальної власності для захисту здобутків інноваційної діяльності та стимулювання її розвитку;

7) вжиття заходів до дерегуляції інноваційної діяльності для забезпечення її розвитку та створення сприятливого інвестиційного клімату;

8) створення нових напрямів та можливостей міжнародного співробітництва;

9) покращення доступу до фінансування, зокрема до грантів, субсидій, податкових пільг та кредитів під низький відсоток для досліджень і розробок, а також для підприємств, що інвестують в інноваційні проекти.

Отже, розглянуті стратегічні напрями підкреслюють важливість висококваліфікованих людських ресурсів для підтримки науково-дослідницького потенціалу та конкурентоспроможності національної економіки, а також для забезпечення ефективного цифрового розвитку інноваційної діяльності, що детермінує необхідність формування цілісної системи

дослідницької інфраструктури, орієнтованої на інтеграцію освіти, науки й бізнесу, а також забезпечення сприятливого середовища для впровадження цифрових технологій та комерціалізації результатів інноваційної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Правові механізми нової науково-дослідницької інфраструктури: монографія / [А. П. Гетьман, Г. Л. Губіна, М. О. Лукань та ін.]; за ред. А. М. Любчич та Г. Л. Губіної. Харків: НДІ прав. забезп. інновац. розвитку НАПрН України, 2024. 277 с. URL: <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2024/12/isbn-978-617-7806-58-4.pdf>.

2. Стратегія людського розвитку: затв. Указом Президента України від 02 червня 2021 року № 225/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/225/2021#top>.

3. Дяконенко О. І. Продуктивність наукової діяльності та її вплив на економіку України. *Демографія та соціальна економіка*. 2017. № 2 (30). С. 177–190. URL: <https://dse.org.ua/arhcfive/30/13.pdf>.

4. Стратегія цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року: схв. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 31 грудня 2024 р. № 1351-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1351-2024-%D1%80#Text>.

REFERENCES

1. Getman A., Lukan M. & Gubina G. et al. (2024). Legal mechanisms of the new research infrastructure: monograph. In A. Liubchych & G. Gubina (Ed.). Kharkiv: Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of National Academy of Legal Sciences of Ukraine. 277 p. Retrieved from: <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2024/12/isbn-978-617-7806-58-4.pdf> [in Ukrainian].

2. Human development strategy: approved by Decree of the President of Ukraine dated June 2, 2021 No. 225/2021. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/225/2021#top>. [in Ukrainian].

3. Dyakonenko O. I. (2017). Productivity of scientific activity and its impact on the economy of Ukraine. *Demography and Social Economy*. No. 2 (30). P. 177–190. Retrieved from: <https://dse.org.ua/arhcive/30/13.pdf>. [in Ukrainian].

4. Strategy for the digital development of innovative activity in Ukraine for the period until 2030: approved by the order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated December 31, 2024 No. 1351-r. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1351-2024-%D1%80#Text>. [in Ukrainian].